

مبانی جامعه‌شناسی

تالیف:

رسول ربانی - مجتبی شاهنوشی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریائی، رسول، ۱۳۴۳.
مبانی جامعه شناسی / تألیف: رسول ریائی، مجتبی شاهنوشی.
تهران: آوای نور، ۱۳۸۰
۱۵۲ ص: جدول.
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا .
کتابنامه: ص. ۱۴۲ - ۱۴۸.
۱. جامعه شناسی. الف. شاهنوشی، مجتبی، ۱۳۳۵ - . ب. عنوان ج. عنوان:
جامعه شناسی.
۳۰۱ HM۶۲ / ۲ ف
کتابخانه ملی ایران
۹۷۹۳ - ۸۰

مبانی جامعه شناسی

تالیف: رسول ریائی، مجتبی شاهنوشی ناشر: انتشارات آوای نور

● نوبت چاپ: چاپ هفتم ۱۳۹۶ تیراژ: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۲ - ۰۶ - ۵۸۱۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸

تهران: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهید وحید نظری
پلاک ۹۹، تلفن: ۶۶۹۶۷۳۵۵-۶ - شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول : جامعه‌شناسی چیست؟	۱۳
تاریخچه مختصر جامعه‌شناسی	۱۳
تعریفی جدید از جامعه‌شناسی	۲۳
جامعه چیست؟	۲۳
فصل دوم : روش تحقیق در جامعه‌شناسی	۲۵
روش علمی و مراحل آن	۲۵
جمع‌آوری اطلاعات	۲۷
اعتبار و پایایی	۳۱
فصل سوم : فرهنگ	۳۳
انسان و فرهنگ	۳۸
فرهنگ و تمدن	۳۹
ویژگیهای فرهنگ	۴۰
فرهنگ و دمکراسی (دمکراسی فرهنگی)	۴۱
فرهنگ و شهر	۴۳
نظم فرهنگی	۴۷
تهاجم فرهنگی	۵۰
فصل چهارم : نهاد و گروه اجتماعی	۵۳
ویژگیهای گروه اجتماعی	۵۴
انواع گروههای اجتماعی	۵۵
نهادهای اجتماعی	۵۷
انواع نهادهای اجتماعی	۵۸

۶۱	فصل پنجم : خانواده
۶۲	کارکرد خانواده
۶۳	ازدواج و انواع آن
۶۴	انواع خانواده
۶۷	فصل ششم : اقشار، طبقات و تحرک اجتماعی
۶۸	قشر، تحرک اجتماعی و انواع آن
۶۹	ملاکهای قشربندی
۷۱	طبقه اجتماعی
۷۳	ذکر چند طبقه در چند دوره تاریخی
۷۷	فصل هفتم : جمعیت و جمعیت‌شناسی
۷۸	نظریات جمعیتی
۷۹	توزیع و ترکیب جمعیت
۸۱	حرکات جمعیت
۸۳	فصل هشتم : ارزشها، هنجارها، نظارت و انحرافات اجتماعی
۸۴	انحرافات اجتماعی
۸۵	آنومی
۸۶	نظریه برچسب
۸۷	نظریه انتقال فرهنگی
۸۸	انواع آسیب‌ها
۹۵	فصل نهم : تغییرات اجتماعی
۱۰۱	فصل دهم : جوامع سه‌گانه
۱۰۱	جامعه عشایری
۱۰۵	جامعه روستایی
۱۰۸	جامعه شهری
۱۱۰	منطقه اخلاقی در شهر
۱۱۱	طررها و نمونه‌های شهری

۱۱۳	فصل یازدهم : جوانان
۱۱۵	اهمیت جامعه پذیری برای جوانان
۱۱۷	جوانان و هویت
۱۲۰	خرده فرهنگ جوانی
۱۲۱	فصل دوازدهم : مکاتب جامعه شناسی در کشورهای مختلف جهان
۱۲۲	جامعه شناسی عوامل
۱۲۲	مکاتب جامعه شناسی
۱۳۱	فصل سیزدهم : شبکه‌های جامعه شناسی
۱۳۵	کاربرد شبکه‌های اجتماعی
۱۳۶	شبکه ساختی
۱۳۸	مفاهیم
۱۴۷	منابع

به نام خدا

یکی از اهداف عمده هر علمی، تعریف آن علم، تعیین محدوده و مشخصات و ویژگی‌های مطالب بخش‌های مختلف آن است. بدیهی است برای ورود به هر علمی باید اصول، مبانی و قواعد اولیه آن را شناخت و از روشهای تحقیق در آن علم و جایگاه آن در بین سایر علوم و خصوصیات و محتویات آن سخن به میان آورد.

مبانی هر علمی در واقع بنیان و زیربنای آن علم است و برای آنکه دانشی بر زیربنای محکمی تکیه زده باشد باید از مباحث جامع، کامل و اصولی بهره‌مند گردد. بنابراین، نقش کتبی که در زمینه مبانی نگاشته می‌شوند، بسیار با اهمیت تلقی گردند.

مبانی جامعه‌شناسی نیز تابع همین منطق است و هدف از نگارش این کتاب از دید مؤلفان نیز ایجاد زمینه‌ها و بسترهای تسهیل‌کننده انتقال مفاهیم کلی و اولیه دانش اجتماعی به دانشجویان و علاقمندان به علم جامعه‌شناسی است، زیرا شرط ورود به مباحث پیچیده و نظریه‌های جامعه‌شناسی بر خورداری از فهم اصول و مفاهیم اولیه جامعه‌شناسی است.

برای جامعه‌م‌ها هنوز علم جامعه‌شناسی دوران جوانی خود را طی می‌کند و سالیان طولانی باید صرف آموزش و نشر و گسترش این علم گردد تا از میان دانش‌آموختگان مباحث علوم اجتماعی به خصوص جامعه‌شناسی، جوانانی آگاه و مسلط و مجهز به این علم به تحقیقات در زمینه‌های مختلف جامعه‌شناسی پرداخته و مسایل و مشکلات اجتماعی را بررسی و علت و علل آنرا عیان ساخته و راه‌حلها و پیشنهادات ضروری را به متولیان و مسوولین جامعه‌ارایه دهند.

همانطوری که همگان می‌دانند هدف اولیه هر علمی شناخت مسایل و پدیده‌های درونی آن علم و سپس‌ارایه‌پیشنهادات و نظریات جهت تسلط بر آن پدیده‌ها و واقعیت‌های جاری زندگی بشر است. زندگی بشر مملو از واقعیت‌های ناشناخته است.

دانش و آگاهی به انسان کمک می‌نمایند تا این واقعیت‌های خارج از اراده بشری تحت نظارت و کنترل در آیند و بشر بتواند زندگی بهتری را برای خود سامان دهد. مؤلفان سعی وافر مبذول نموده‌اند که مطالب این کتاب را به گونه‌ای تنظیم نمایند تا با دانش پایه و سلیقه‌های متفاوت دانشجویان مختلف هماهنگی داشته باشد، هر چند که برآورد این خواسته، بسیار مشکل و گاه غیر ممکن است؛ ولی با تجاربی که مؤلفین محترم در امر آموزش این ماده درسی طی سالیان متمادی داشته‌اند و هر دو از همکاران گرامی و اساتید دروس جامعه‌شناسی می‌باشند، توانسته‌اند در این امر موفق شوند. انشاءالله. مطالب این کتاب علاوه بر دانشجویان که آنرا به عنوان یک ماده درسی انتخاب نموده‌اند، برای دانش پژوهان و علاقمندان به مباحث اصول و مبانی جامعه‌شناسی، سودمند واقع گردد.

اصفهان مهر ماه ۱۳۸۰

دکتر مهدی ادیبی سده

مقدمه مؤلفین

ایران از جمله کشورهایی است که جامعه‌شناسی در آن عمر چندانی ندارد. درس جامعه‌شناسی بصورت یک درسی فرعی اولین بار توسط دکتر غلام حسین صدیقی در دانشگاه تهران ارائه شد.

از آن زمان تا کنون کتابهای زیادی در رشته‌ها و شاخه‌های مختلف جامعه‌شناسی به رشته تحریر درآمده و بسیاری از دانشگاهها، دوره‌های کارشناسی و بعضاً کارشناسی ارشد و دکتری دایر کرده‌اند.

خوشبختانه علاوه بر این دانشجویان، برخی رشته‌های علوم انسانی دیگر نیز حداقل یک درس مبانی جامعه‌شناسی می‌گذرانند و به همین علت کتابهای مختلفی توسط مؤلفین گوناگون تحت عنوان مبانی جامعه‌شناسی، مقدمات جامعه‌شناسی، درآمدی بر جامعه‌شناسی و... تألیف یا ترجمه شده است.

آنچه در این زمینه قابل ذکر است سلیق مدرسین این درس است که تأکیدات آنها بر برخی مطالب متفاوت است و علت تنوع نشر کتابهای فوق نیز عمدتاً این مطلب است و کتاب اخیر نیز از این امر مستثنی نیست. این کتاب در سیزده فصل بصورتی تدوین شده که مورد استفاده دانشجویان علوم اجتماعی، دیگر دانشجویان و همچنین علاقمندان آزاد واقع شود.

در تألیف این کتاب باید از همکاری خانم معصومه سلطانی و آقایان حمید میرعباسی و سید آیت‌الله میرزایی و همچنین انتشارات محترم آوای نور تشکر کنیم.

مجتبی شاهنوشی، رسول ربانی